Ч. 128 (14.026). Львів, субота 18. травня 1935. Rocktowa opłata opłacono ryczałtem. Рік LVI.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов. Конто почт. щадн. 504·060. 143.322. Адреса для телеграм: „Діло", Львів. Головний Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем. Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ: Місячно 5·00 зол. Чвертьрічно 15·00 „ Піврічно 30·00 „ Річно 60·00 „ ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 долар, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Чехословаччині 30 ч. к. — в усіх прочих краях по 7·50 зол.

Телеф. Редакції: 29-41. „ Друкарні: 29-36. В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ. ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 сот.

30-ліття літературної праці о. Г. Костельника.

Цього року минає 30 літ від літературного дебюту о. Гавриїла Костельника, що почав писати бачванською говіркою ще у шкільній лавці. Вчився він у Загребі в хорватській гімназії і перші його речі писові хорватською мовою. Є це три збірки: „Баляди і романси", „Гірські симфонії" та „Тренуці". Як син тої вітки нашого народу що опинилась у Хорватії почав він щораз більше уваги присвячувати бачванському побутові і бачванську говірку пробував піднести на рівень літературної мови. Ще кілька років тому, коли о. Костельник відвідав ту свою рідну закутину, витали його там як свого найбільшого письменника.

Побут на теольогічних студіях у Львові рішив про дальший напрямок літературної праці Г. Костельника. Він почав писати українською літературною мовою і як це часто буває з поліґльотами — заволодів нею краще, ніж багато місцевих земляків. Його поезії „Встань Україно!", „Померлій донечці", „Пісня Богові", „Світ — як вічна школа", „Іскри" присвячені головно двом мотивам: релігійному та патріотичному. Крім цього дав він теж поезії у прозі, де мав більше нагоди до вислову фільософічних думок. Талант Г. Костельника—всесторонній і він пробував по черзі ріжних родів літератури: писав оповідання, драми, критичні статті. Із двох бачванських релігійних пєс одна видана теж нашою літературною мовою. Найбільше дав критичних нарисів на всякі теми. Відомі його дві книжки „Т. Шевченко з етично-релігійного становища" і „Ломання душі".

А проте головна його праця присвячена фільософічно-теольогічним проблемам. Льоґіка й теорія пізнання цікавлять його у звязку з релігійними питаннями. Одне з найактуальніших між ними: взаємини релігії та науки притягає найчастіше його увагу. З теоретичних фільософічних праць найбільш відомі „Три розправи про пізнання", в латинській мові, „Про основні принципи пізнання" та „Льоґічні норми" і в німецькій „Принцип тотожности"; з теольогічних: „Спір про епіклєзу між Сходом і Заходом", „Христіянська апольоґетика" „Психольоґія віри".

Г. Костельник як критик і полеміст визначається оригінальністю думок, сміливістю та молодечим темпераментом.

Демаскування Совітів іде дальше.

НЮ ЙОРК, 1. травня. (Вл. кор.) В другій статті Санґера, поміщеній у „Ню Йорк Джернал", поданий докладний опис війни совітського уряду з кубанськими козаками в часі голоду в р. 1933-34. Ця війна винищила до половини населення Кубанщини, але це був перший активний бунт проти Совітів, утоплений не лише в крові, але й голоді, а яких 20.000 кубанських козаків вислане в Сибір. Про це ніхто досі не писав. Села на Кубанщині зовсім винищені.

У третій статті описує подрібно Санґер події на Україні. Каже, що спеціяльно українській справі присвятив свої студії і довідався: 1) що московський уряд винищував Україну за її спротив проти колективізації, коли вона показалася безплодною; 2) що помста московського уряду викликала на Україні непереєднану ворожнечу до Москви. Майже кожний селянин, з котрим розмовляв Санґер, отверто казав, що їм треба відірватися від Совітського Союзу. Автор наводить чотири характеристичні приклади голоду і за кожним разом повторяє: „Помножіть це через міліони, а дістанете голод в Україні. Дуже важко описати нужду на Україні, але найважче з усього витолкувати цю нужду американцям" — думає автор.

Союз Чехословаччини з СССР.

ПРАГА, 17. 5. ПАТ. Вчора мін. Бенеш і посол СССР Александрівський підписали договір про взаїмну допомогу між Чехословаччиною і СССР. Договір складається з пятьох статтей і додаткового протоколу.

I. стаття. Якщоб на Чехословаччину або СССР напала одна з европейських держав, або загрожувала тільки небезпека нападу, тоді обі договірні держави негайно радитимуть над рішенням, як виконати постанови 10. статті пакту Л. Націй.

II. Стаття. Якщоб в умовинах, які передбачує § 7. статті 15 пакту Ліґи на Чехословаччину або СССР, не зважаючи на мирні настрої обох держав, напала без зачіпки одна з европейських держав, тоді Чехословаччина і СССР прийдуть собі негайно з допомогою і піддержкою.

III. стаття. Тому, що згідно зі 16. статтею Ліґи Націй, кожний член Ліґи Націй, який починає війну всупереч постановам статтей 12, 13. і 15. пакту, веде тим самим війну проти всіх інших членів Ліґи, Чехословаччина і СССР зобовязуються негайно допомогти собі і дати піддержку згідно зі 16. статтею пакту, на випадок, колиб на них напала без зачіпки одна з европейських держав. Ці самі зобовязання беруть на себе Чехословаччина і СССР, якщоб на них напала одна з европейських держав в умовинах, які передбачують §§ 1. і 3. статті 17. пакту Ліґи.

IV. стаття. Якщоб на одну з договірних держав напала одна або більше держав в умовинах, в яких згідно з постановами цього договору друга держава не може прийти з допомогою, тоді ця друга договірна держава зобовязується за ввесь час конфлікту не давати ані безпосередньо ані посередньо допомоги ані піддержки напасникові. Одночасно обі договірні держави заявляють, що ніодна з них не звязана ніяким договором про допомогу, який суперечив би цим постановам.

V. стаття постановляє, що згідно зі зобовязанням обох договірних держав як членів Ліґи Націй, ніякої постанови цього договору не слід інтерпретувати як обмеження місії Ліґи Націй, яка може видавати рішення, щоб вдержати мир. Договір зареєструють у секретаріяті Ліґи Націй і буде обовязувати після обміну ратифікаційними грамотами пять років. Якщо одна з договірних держав не виповість його бодай на один рік перед закінченням цього речинця, договір буде обовязувати на необмежений час. Одначе кожна з договірних держав буде могла виповісти його на один рік.

Арештування національ-соціялістів в Австрії.

В Горішній Австрії влада перевела масові ревізії між націонал-соціялістами, які повели в останньому часі оживлену діяльність. Підчас ревізії в помешканні евангелицького пастора Фішера, який тепер перебуває в Німеччині, поліція знайшла багато компромітуючого матеріялу. У Відні поліція заборонила видавати декілька часописів, які поширювали націонал-соціялізм.

У Відні арештувала поліція одного з провідників соціялістичного Шуцбунду Ванека, в помешканні якого найшла 36 крісів, 3 скорострили і кілька тисяч набоїв. Ванек стане перед судом за державну зраду.

У Ґрацу арештувала поліція лектора університету Адамса, британського громадянина, за ширення націонал-соціялізму. Адамс був одночасно кур'єром націонал-соціялістів.

Чи істнує заповіт?..

(Кореспонденція з Варшави.)

Варшава, 16. травня 1935.

Мова, очевидно, не про заповіт моральний, про ідеї, збережені у доконаних ділах і про думки, розсіяні у промовах та книжках. Треба тут брати річ буквально: чи залишив маршал Пілсудський документ, в якому списав свою волю, що обовязувалаб його наслідників і після смерти?

Кружляють на цю тему ріжні поголоски і правда напевне виявиться вже в найближчих днях, зараз після повороту державних достойників з краківського похорону. Однак уже нині можна ствердити, що тугу за таким заповітом відчувають усі без виїмку польські табори. Всі вони теж отим своїм свідомим чи підсвідомим бажанням почути зза могили директиву: що діяти і як далі бути, — виявляють свою кволість. Що політичного заповіту покійного маршала бажалиб собі його прихильники і звеличники — це річ зрозуміла: такий заповіт надзвичайно влекшив би преважке завдання, що його мають нинішні польські правительства, згори перерішив би чимало спірних справ, дозволив би черпати з нього моральну силу та зредукував би скількість „авторитетних інтерпретаторів" ідеольоґії маршала, яку — як знаємо — і за його життя інтерпретовано трошки надто широко і таки надто ріжнородно. Зате цікаво, що противники володіючого табору теж із полекшою віділтхнулиб, колиб знали, що має на далі обовязувати таке-то точно списане слово людини, яку вони поборювали всіми можливими засобами, від т. зв. Малої Конституції, замаху кн. Сапіги і пашквілів починаючи, а на кулі Невядомського, що була чейже для Й. Пілсудського призначена, кінчаючи. Бо віра в Пілсудського була загальна, в глибині душі вірили навіть ті в його розум, які нізащо до цього булиб не признадися: не одна ендецька левотка стурбовано сьогодні зітхає: „за Пілсудського був спокій, а тепер не знати, що буде..."

Шукаючи за доказами про істнування політичного заповіту марш. Пілсудського, добачують їх люди у деяких висловах короткого жалібного маніфесту президента „До громадян Польщі". Є там зворот про „спадщину думки за честь і могучість Польщі", є там заява, що „той переданий нам заповіт ми маємо прийняти і понести". Щоправда, це фрази дуже загальні і — здається — не такі важливі, як зворот про людей, яких маршал „вибирав і приучував до самостійної праці" та які „з черги мали би двигати тягар відповідальности"...

Люди! Коли був один чоловік, на якому все опиралося, то ясно, що коли його не стало, питання осіб стягає на себе головну увагу. У дідичних монархіях та ще й із парляментарним устроєм, особи не грають ролі. Не грають її навіть у диктатурах одної кляси, де завжди після якогось Леніна найдеться якийсь Сталін, та при диктатурах одної партії з устійненою ідеольоґією і програмою, хоч як важко булоб найти наслідника Мусоліні чи Гітлера. А проте де-де важче казати про наслідника фактичного диктатора з необмеженою владою у дер-

жаві, в якій володіє табор, що його леґітимацією влади і единою програмою були заслуги у минулій визвольницькій боротьбі та фанатична віра у вожда! Для такої людини одного насліденика нема. І тому відразу виринає проблема найближчої першої і найповажнішої зміни: розпарцелювати силу й авторитет Йосифа Пілсудського поміж кількох носіїв влади й авторитету.

Військо було тим середовищем, яке любив, створив і розбудував та на якому передусім спирав силу держави і власну владу Й. Пілсудський. З того середовища вийшли теж усі керманичі найважніших ресортів державного апарату і військо надалі залишається першим державно-політичним чинником. І тому зовсім слушно у часописах маємо портрети й життеписи нового ґенерального інспектора армії ген. Ридза-Сміґлого і його особа висувається автоматично у перший ряд. Але не забуваймо, що закріпити режім це мета нової конституції (і виборчої ординації), а вона висуває вперед особу — президента республики. Легко було за життя Йосифа Пілсудського президентові республики виконувати лише репрезентативні функції, але важко булоб обмежитися до них — коли Бельведер порожній та обовязує нова конституція, на якій таки Пілсудський підписався. Вкінці до ще більшого голосу доходить премієр (згідно з новою конституцією — канцлер). Тому можна зарискувати твердження, що коли звичайно в монархіях (і республиках) влада одділена поміж три чинники: монарха, (президента), уряд і парлямент, — у Польщі буде вона ділитись поміж: президента, канцлера і ґенерального інспектора військ.

Але є ще одна ділянка, яку болюче заторкує смерть Пілсудського та над якою з його смертю появився найбільше хвилюючий знак запиту: закордонна політика. Факт також, що мін. Бек був у дуже нечисленному гуртку одиниць цією людиною, яка завжди мала безпосередній доступ до маршала та яка найдовше перебувала з ним і конферувала в останніх днях його життя. Який устний чи писаний заповіт залишив маршал Пілсудський п. Бекові?! Як він устійнив і запевнив на будуче гармонію співпраці ріжних осіб на чолі кількох найважніших ресортів, коли найбільшим ґарантом тієї гармонії був саме він, усіми однаково признаний авторитет і та ланка, що всіх у співпраці обєднувала!

Проголошення політичного заповіту маршала це буде — здається — перший акт, від якого розпічнеться праця уряду, що мусить мерщій, негайно, виповнити в державі прогалину, яку нині відчуває кожний поляк, для спокою якого вистарчала свідомість, що живе Пілсудський. ік.

Повчальні цифри.

III. ЩО КАЖЕ НАМ СТАТИСТИКА ЛЬВІВСЬКОГО ПОВІТУ ЗА 50 ЛІТ.

Щож каже нам статистика населення львівського повіту за останніх 50 літ? Зокрема під національним чи пак віроісповідним оглядом?

Приглядаючись табелі, яка ілюструє чисельний стан населення у львівському повіті і зміни, які серед нього зайшли за час від 1880 до 1931 року, бачимо, що населення те зростало постійно і від 1880 р. до 1910 р. збільшилось зі 101.172 на 161.589 осіб. Зате два останні списи виказали вменшення населення, а саме в 1921 р. було його 12.000 менше в порівнанні з 1910 роком, а в 1931 р. було його 6.000 менше, як у 1921 році. Одначе **істотний був тільки убуток по війні**, бо тоді згинуло в боях багато мужчин, а крім того недуги здесяткували населення, яке тимсамим виявило поважне зменшення уродин. Зате остання страта спричинена відірванням кількох громад з повіту і прилученням їх до Львова. В дійсности населення в рр. 1921—1931 не змаліло, а зросло.

Коли порівняти віроісповідні цифри, то впадає в око передовсім **величезний зріст римо-католиків**, які за 50 літ зросли з 38.625 на 68.000, себто з 38.1 відс. на 47.8 відс. Отже римо-католики зискали **30.000 душ, або 9.7 відсотків** і з меншости стали більшістю в повіті! І цікава річ, що той небувалий зріст римо-католиків датується щойно від 1910 року, коли вони в порівнанні з попереднім списом з 1900 р. зискали майже 5 відсотків (з 38.8 відс. скочили на 43.4 відс.). При списі 1921 р. виказали римо-католики знову зріст на 3.4 відс., при останньому списі вже тільки на 1 відс. Значить: від 1900 до 1931 р. зросли римо-католики на повних 9 відсотків, себто в пересічі зростали по 3 відсотки на кожних 10 літ. Якби вони в такому самому темпі й розмірах мали зростати дальше, то за 175 літ **повинні осягнути повних 100 відсотків населення в повіті**, значить: проглинути всіх греко-католиків, жидів, евангеликів та інших. Як не як — а гороскопи для всіх не-поляків, у першу чергу для греко-католиків, не конче приємні.

Як римо-католики зростають, так **греко-католики в останніх 30 роках виявляють самі втрати**. Коли в рр. 1880—1900 відсоток греко-католиків був майже той самий (49.9—50), себто вони творили половину населення повіту, то спис 1910 р. виказав уже тільки 45.8 відс. греко-католиків, а спис 1921 р. ще менше, бо 43.6 відс. (Пригадуємо, що тоді, як і в 1910 р., переводжено конскрипцію дуже тенденційно в користь римо-кат., себто польського елементу. Зрештою багато українців усунулось від перепису в 1921 р.). Спис 1931 року виказує 46.8 відс. греко-католиків, значить: той відсоток менший на 3.1 відс. у порівнанні зі списом 1880 року. Циферно греко-католики за 50 літ **зросли з 50.466 на 67.000**, себто на неціліх 17.000, що **є в дійсности дуже поважним зменшенням**, коли пригадати, що римо-католики зросли з 38.625 на 68.000. На страти греко-католиків складаються **ріжні причини**: а) більша смертність через тяжкі життєві й невідповідні гігієнічні умовини, б) згадуване вже нераз прилучення до Львова кількох великих підльвівських громад з поважним відсотком нашого населення і в) в неменшій мірі переходи на латинський обряд, з якими стрічаємось нерідко особливо в селах, положених ближче Львова, звідки наші люди приходять до міста на ріжні роботи.

З порівнання циферного стану жидів за останніх 50 літ виходить, що вони стратили в по-

о. Г. КОСТЕЛЬНИК.

Чи письменник мусить мати світогляд?

(Доповідь до виводів Мих. Рудницького в „Ділі“ з 5. і 7. травня ц. р.).

I.

На поставлене питання, коли хочемо опанувати **цілість проблеми**, треба дати суперечну відповідь: і так і ні. А це знак, що само питання хибно поставлене. Воно одностороннє. Властиво само собою воно неясне, не досить здиференційоване, та в освітленні Мих. Рудницького воно виходить одностороннє. Тим і пояснюється те непорозуміння, що виявилося на прилюдній дискусії. (Завважую, що я на тій дискусії не був і беру під увагу тільки те, що п. Мих. Р-кий видрукував у „Ділі“).

Зачну від загально зрозумілого прикладу. До заможної людини, що не домагає через пересит, лікар скаже: **Тільки якнайменше їсти!** А до збідованої, змізерованої людини лікар скаже навпаки: **Тільки якнайбільше їсти, добре відживлятися!** Ось щойно ці два, як здавалось би, суперечні правила вичерпують цілість проблеми. В дійсності це не суперечності (бо не торкаються того самого підмету), тільки **противенства**, що взаємно доповнюють себе, бо реальний світ зложений з контрастів.

Уявім собі, що якийсь лікар узяв собі за тему питання „Чи людині треба якнайбільше їсти?“ Таке питання, само собою, було би неясне і автор міг би дати на нього відповідь і в напрямку „ні“ і в напрямку „так“. Анальогічно на питання „Чи письменник мусить мати світогляд“ можна дати так само добре умотивовану відповідь у позитивному напрямку, як це зробив п. М. Р. у неґативному напрямку. Це залежить від того, що хтось розуміє під словом „світогляд“.

І не тільки від цього. В дійсності тут не йде боротьба про значіння слова „світогляд“, а **про „конкретні“ прояви в літературі**. Слово чи поняття „світогляд“ тут служить тільки як **база**, з якої стріляється, щоби поцілити й перешибити ці чи ті прояви в літературі.

„Письменник не мусить мати світогляд, коли світоглядом називаємо суцільний, передуманий гармонійний погляд на світ“. Це, як думаю, найважніша дефініція в статті п. М. Р-кого. Вона творить його базу, з якої він „стріляє“. А стріляє він проти всяких воюючих „світоглядників“ (в давнішій термінольоґії „партійників“), що в останніх часах, за прикладом большевиків, завзялися перетворити гарну літературу в свою „світоглядну“ (партійну) домену, хоч гарна література, як сама її назва каже, має бути виявом і втіленням **артизму**, а не таких чи сяких партійних доктрин. Мих. Рудницький так і пише: „Вони не загикуючися, „відмовляють права“ називати письменником великого европейського письменника, коли він не має „їх світогляду“. Знаємо й інші статті п. Мих. Р-кого, написані в тому самому напрямі. І не можемо не притакнути йому, однак не без застереження: **але...**

Щоб це наше застереження зробити ясно умотивованим, мусимо розшифрувати модний законспірований „жарґон“, яким нині воюють обидві сторони. Часи революції, проломового творення нового світу, завсіди були часами усяких конспірацій; вони також у літературі творили й творять свій законспірований „жарґон“, щоб легше скриватися і нападати під законспірованою фірмою. Відкиньмо на бік законспіроване слово „світогляд“, яким партійники хочуть прикрасити своє партійне „кредо“, а п. Мих. Р-кий, щоб улекшити собі своє становище, звужує поняття цього слова на макове зерно, без чого інтелігентним людям нібн можна обійтися, особливо в гарній літературі.

Простою мовою треба сказати, що п. Мих. Р-кий **обстоює принцип свободи, свобідного творення в гарній літературі**. Слушно, бо це псіхольоґійна й історична правда: без свободи в творенні ані наука ані гарна література не могли би були розвинутися так, як розвинулися. І треба обстоювати цей принцип особливо в наших часах, бо партійники („світоглядники“) готові викривити гарну літературу і знищити творчі таланти, як це большевики зробили й роблять. Та тому, що світ зложений з контрастів, тут само собою виступає велике „але“.

До яких меж має сягати та свобода? Невже вона має бути без усяких меж? Це невигідне питання для тих, що принципіяльно борються за свободу в творенні, а не додають до того ніяких застережень. Тому п. М. Р. дає відповідь на це питання наче не від себе, наче б тільки стверджував факт: „Може це сумно для европейської літератури, трагічно для всієї нашої культури, але факт залишається: щоб бути письменником — треба мати талант, а талант нераз іде в парі навіть з дуже великими моральними хибами і не зовсім високим інтелектуальним розвитком. І хто хоче розмовляти про літературні проблеми, нехай не кричить, що хоче спасати світ новими ідеями, а спершу нехай розяснить: Як всесвітня література могла докотитися до таких чудасій“.

На висунене питання відповідь дуже проста. Свобода без усяких обмежень це анархія, анархія доводить до хаосу, себто до поломання й виверненя життєвих вартостей, а це доводить до руїни (п. М. Р-кий сказав у своєму законспірованому „жарґоні“: „до таких чудасій“). І ось тут відзивається той палкий речник, що на прилюдній дискусії кричав: „Винниченка треба поставити під „стенку!“

Побіч архитворів і вартісних річей новочасна гарна література — саме тому, що автори у своїй свободі творення нічим не вязалися — видала цілу повінь руїницьких творів, які іде-

віті найбільше, бо 3.000 душ або 4.4 відс. Ця страта повстала через те, що багато жидів прилучено до Львова.

Хоч **евангелики** оборонили в загальному свої позиції, то в рубриці „Інших" бачимо убуток з 4 відс. до 1.8 відс. **Усі ті страти греко-католиків, жидів та інших можна в значній мірі зарахувати на користь пануючого римо-кат. елементу.**

Про те, як зростають римо-католики в повіті, говорить і така обставина: В 1921 р. було 21 сіл, в яких жило понад 1.000 визнавців того віроісповідання. Потім римо-католики стратили 3 такі села (бо 5 їх і частину шестого прилучено до міста), зате дійшли до 1.000 голов **у 8 нових селах** і тому мають 1.000 душ або більше в 24 місцевостях. Не потребуємо тут додавати, що все те йде на рахунок греко-католиків.

Прийшли очевидно також **зміни у стані посідання місцевостей.** Ось табеля, що ілюструє ті зміни від р. 1910 (перша цифра подає скількість місцевостей з абсолютною більшістю якогось віроісповідання, друга — з більшістю релятивною):

Рік	1910	1921	1931
Місцевости	133	134	128
Греко-кат.	75+1	71+4	70+2
Римо-кат.	44+4	46+6	45+3
Жиди	1+1	1+0	1+1
Евангелики	5+2	4+2	4+2

З цієї табелі видно, що, не зважаючи на зменшення місцевостей зі 133 на 128, римо-католики зберегли вповні свій стан посідання, а навіть мають абсолютну перевагу в одній місцевости більше, **а греко-католики стратили абсолютну більшість аж у 5 місцевостях.** На основі спису 1931 р. греко-католики мають **перевагу у 60 відс. сіл,** хоч у повіті вони вже в меншости. Римо-католики, хоч виказують релятивну більшість, мають **перевагу тільки в трохи більше, як третині місцевостей:** причина та, що вони або заселюють найбільші громади, або є розпорошені в дрібних скількостях по багатьох селах з більшістю українською.

Зміни, які виказують списи населення за останніх 50 літ, ідуть, на жаль, **на користь римо-католиків,** і то не тільки у львівському повіті. Це повинно усвідомити собі все українське громадянство і старатися цьому протиділати.

•

СПРАВЛЕННЯ ПОМИЛКИ.

У другій частині цієї статті („Діло", ч. 126) зараз на початку зложено між колишніми містечками: Кулика, зам. Кукизів.

Франко про партії серед галицьких українців

перед 50-ма роками.

(Докінчення III-ої частини.)

Проти агілливої політики д. Романчука виступив д. Вахнянин іще перед виборами 1884. р., скликуючи тоді збори членів партії, які мали домагатись від народовців, що належали до спільного виборчого комітету, негайно виступити з цього комітету. Що цього жадання не ухвалили, причиною цього був головно сам д. Вахнянин. Бо йому залежало головно на його власній кандидатурі в окрузі Жовква—Рава—Сокаль. Спільний комітет ставляв на цю округу д. Романчука, і д. Романчук зголився був прийняти її, хоч мав, як здавалось приготований терен в окрузі Болехів—Долина. Отже збори, які скликав д. Вахнянин, були з двох оглядів скермовані проти д. Романчука. Одначе д. Вахнянин дав пізнати зовсім недвозначно, що не залежить йому на ніякій засаді, тільки на власній особі, бо висловивсь перед цими зборами, що чого не ухвалилиб ці збори, він ужие всіх засобів, увійде в зносини з жидами й із поляками та з д. Поляновським (впливовою особистістю в Сокальщині), щоб не допустити до вибору д. Романчука. Що не підставові, але особисті мотиви кермували д. Вахнянином, доказує ще й те, що коли незабаром опісля завязалась „Народня Рада", яка мала на цілі вести незалежну „народовську" політику в такому дусі, як він домагався цього перед виборами, він не вписався у почот її членів.

Очевидно, що така будь що будь енергійна особистість, покликана до співробітництва в головному органі партії під кермою людини без власної волі й власних поглядів, якою є д. Белей, мусіла вплинути дуже багато на затемнення програми, на обниження інтелектуального й морального рівня „Діла". З легкої руки д. Вахнянина орган народовців признався без ніяких застережень із комічним ентузіязмом до клерикальної програми о. Пелеша, а рівночасно воював із клерикальним „Миром" і вперто мовчав на тяжкі закиди клерикальної „Руси". Полеміка „Діла" з партією „старих" почала по довголітньому систематичному мовчанні нараз прибирати більше гострий ніж розумний характер, переходячи не раз у вуличне паплюження і в денунціяції. Річ, про яку писали, усувалась щораз більше з видовища, закривана фехтуванням між окремими особистостями. У програмовому питанні відступили назад поза часи Барвінського, і якщо в теперішньому році „Діло" принесло читацькій українській публиці декілька праць цінних, цікавих і на часі, всі вони походили від посторонніх людей, що не належать до редакції, а до людей, що живуть на провінції.

Коли останні вибори в Долині показали так вимовно неміч народньої партії проти якої-такої агітації уряду, виконало „Діло" для замаскування поразки — так само з легкої руки д. Вахнянина — два маневри, які булиб дуже гумористичні, якщо не булиб такі сумні. Один із цих маневрів, як я вже наводив у ч. 49, був у запевненні, що „Діло" віддавна не вірить у можливість ніякої згоди з поляками; а другий маневр це була відповідь цього органу на промову маршалка гр. Тарновського. На слова д. маршалка про „обобічну вільність і пошанування національних окремішностей" як єдиний засіб розвязки української справи в Галичині відповіло „Діло" — визовом до боротьби. „Ми певні настільки своєї сили, — пише „Діло" в 10 днів по долинських виборах, — що потрапимо вибороти собі національні права, які нам належаться". Без сумніву, кожний нарід, що находиться в такому положенні, як український, мусить бути згори приготований на те, що умови незалежного та всебічного розвитку не спадають готові з неба, але треба здобути їх (радше зусильною працею ніж шаблею), одначе з другого боку можна позавидувати „Ділу" тієї певности, що український нарід уже сьогодні готовий вибороти всі права, які йому належаться. На жаль, життєва практика показує нам, що не лиш простий український народ, але й українська інтеліґенція навіть із тих прав, які має в Австрії без ніякої власної боротьби, не вміє користати навіть на половину стільки, скільки користають напр. жиди.

Одно хіба можна сказати на усправедливлення цих усіх публіцистичних маневрів, — що це цілком невинні стилістичні вправи, які не висловлюють дійсних поглядів партії і яких тому лиш не дементують, що ніхто не бере їх поважно й не признає потреби піддавати їх публичній дискусії. Що ці вправи шкодять партії народовців як політичній орґанізації, підриваючи під її ногами ґрунт практичної діяльности, — це інша річ і на жаль безсумнівна.

А втім здається, що загал народовців як у Львові, так і на провінції сприкрив уже собі ці стилістичні вправи. Бодай кількаденві наради численних представників партії, які відбулися в цих днях у Львові, велять догадуватись, що думка стислішої орґанізації партії й оконечного вияснення її програми практичної діяльности стоять на денному порядку. Про ці наради не можу покищо нічого докладнішого донести, бо вони були строго довірочні; деякі з учасників приписують їм важне значіння, сподіваючись по ухвалах, які там запали, нового й успішного звороту в усій діяльності партії. З практичних вислідів нарад згадаю лиш той, що „Діло" від нового року має виходити в збільшеному форматі й що всі часописи й видавництва народовців мають триматись одного правопису, який, що правда, ані з наукових ані з практично-дидактичних оглядів вовсім не вистачає і не відповідає властивим прикметам української мови. Чи вийдуть із цих нарад які поважніші висліди та які, — побачимо в недалекому майбутньому.

ґалізують (ставлять за зразок до наслідування) упавшу людину на всяких шляхах життя. І цілий світ нині стогне й ломиться під цією повінню. **Чи дійсний артизм може оправдати таку свободу, яка веде до упадку й загибелі?** Невже дійсно такі руйнуючі твори написані задля вимог справжнього артизму? Ні, вони написані грубо тенденційчо (хоч нераз ця тенденційність прикрита сяким чи таким фіговим листком) — ось як неморальні твори нашого Винниченка.

І родиться **життєва реакція** проти руїнницької літературної повені. Життя хоче і намагається **зберегти себе** та шукає способів: якби загальмувати свободу в літературній творчости, щоб вона не доводила до руїни. Приклади заразливі. Большевики мечем насаджують свою партійну доктрину, на їх зразок хотів би почислитися з Винниченком і наш речник „100-відсоткового динамізму". Але для більше зрівноважених ясно, що насильство тут мало що поможе. Треба видумати якусь таку форму, яка гармонійно сполучить контрасти: свободу творчости і її обмеження. **Автор повинен сам себе обмежувати** — своїм почуванням, своєю совістю, своїми етичними, святими максимами й ідеалами. Таке внутрішне зобовязання **може давати тільки релігія.**

І ось іде в наших часах **шукання за релігією,** за такою релігією, яка могла би притягнути до себе й **перевиховати** ті міліони інтеліґентів та півінтеліґентів, що відчужилися від релігії в ері солодкого сальонового лібералізму, який на все дозволяв і все обіцював, одначе зрадив людство, як це гріхові питоме. На цьому полі виросли й виростають новомодні „світоглядники". Розперезаному духовому життю вони хочуть надати **організуюче оформлення,** щоб життя будувалося (вираз св. Письма), а не розсипувалося.

Ми притакнули п. М. Р-ому, коли він боронив свободи у мистецькій творчості. Та так само мусимо притакнути й змаганням новомодних „світоглядників", коли вони хочуть оформити розперезану свободу в мист. творчості. І „їджте якнайбільше" і „їджте якнайменше", бо щойно ці два правила обіймають цілість проблеми.

Не можемо не завважати, що оцю цілу суперечку чи боротьбу п. Мих. Р-кий штучно (законспіровано) переніс на поле гарної літератури, а в дійсності вона повинна бути зведена **на чисто фільософічному полі.** Тут іде взагалі про свободу в людському житті та про її конечні перетики. Розперезаність духа перейшла до гарної літератури з новочасної фільософії, що підважила й знищила (очевидно не в абсолютному, тільки в психольоґічному значінні) релігію й справжню мораль. Не навпаки. А машину, що вийшла з фабрики, треба направляти в фабриці такої самої ранґи, а не в ковальській кузні, бо коваль скаже, що не має цього й того приладдя, що це не його річ — і вийде, що ніби машини взагалі не можна направити.

На полі гарної літератури виринають проблеми, що в дійсності не мають органічного звязку з проблемою свободи в людському житті, як напр. враження, настрої, фантазія, талант, а з них можна зробити „вовчі ями", куди впадатиме менше вправний ум, слідкуючи за проблемою свободи в людському житті. Зрештою тут автор може застерегтись, що ніби його поза гарною літературою цілий світ не обходить (як той коваль, що взяв машину до направи, а потім сказав, що це не його річ направляти машини). І так, замісць дійсного пояснення проблеми, вийде законспіроване затушування її справжнього стану.

Гарна література це тільки одна ділянка в людському житті, а людська свобода виступає на всіх ділянках людського життя. Отже проблему людської свободи годі вирішувати тільки з огляду на мотиви гарної літератури, бо колиб хтось так хотів її вирішити, то абсолютизував би те, що само собою є тільки релятивне, частинне і саме в цьому був би „протон псевдос".

(Докінчення буде.)

Макензен у Будапешті.

В середу 15. травня в год. 5-ій пополудні приїхав Макензен до Будапешту кораблем „Софія". На берегах синього Дунаю ждали на Макензена непроглядні маси народу, які уладили старому маршалові велику овацію. Перед будинком німецького посольства, який стоїть недалеко Дунаю, уставились почесні відділи війська під проводом полевого маршала гонведів Своя, далі командант залоги у Будапешті, інспектор кінноти та інші вищі старшини. На марш. Макензена ждав уже німецький посол Макензен, син маршала, з членами посольства. Поліція міцним кордоном замкнула площу перед посольством, щоб спинити маси народу. Як тільки корабель „Софія" приплив до берега, орхестра гусарів відограла німецький і мадярський гимн. У четвер марш. Макензен був на авдієнції в регента Горті і прем. Ґембеша. В честь Макензена відбудуться в найближчих днях галеві вистави в опері, перед будинком посольства стоїть почесна військова сторожа. Макензен відвідає німецьку кольонію в Будапешті і свій прибічний полк гусарів у Штульвайсенбурґу.

ПО ШИРОКОМУ СВІТІ.

— Лісбонська преса оголошує назвища 33 вищих урядовців і військових, що їх рішенням ради міністрів звільнили зі становищ. Між вичисленими є двох ґенералів і кількох професорів університету, які виступали проти теперішнього устрою. Дожидають дальших звільнень.

— У Греції партії республиканської опозиції звернулися до уряду, щоби знову відложити вибори. Премієр заявив, що уряд зробив уже всі можливі уступки, щоб опозиція могла взяти участь у виборах. У щоденниках появилася деклярація провідника монархістів Метаксаса, про те, що поворот монархії — це одинока розвязка в теперішній хвилині.

— Німецька преса за „Джіорнале д'Італія" повідомляє про плян Японії і Ватикану іменувати взаїмних дипльоматичних представників. Ґазети не заперечують тієї вістки та завважують, що це був би перший випадок, що Ватикан іменував би дипльоматичне представництво у нехристіянській державі.

— През. Рузвельт не підписав проєкту закону про емісію банкнотів на 2 міліони долярів на виплату допомоги колишнім військовим.

— Делеґація польських старшин оглянула у Варнемінде і в Кільонії декілька осередків військового вишколу. У Кільонії оглянули порт і панцирник „Дойчлянд".

— Румунська влада приказала арештувати відомого комуністичного діяча Белю Куна, як буде вертати крізь Румунію з Балкану до Москви.

Свячене у Львові.

ЗАХОРОНКА НА ЛИЧАКОВІ.

Усміхалося сонечко ясне і цілувало своїм промінням ясні голівочки найменших наших (від 2—6 літ), що в неділю, 12. ц. м. виходили з „девятки" з церкви св. Петра і Павла на Личакові. Виходили спокійно, поважно, без зайвого замішання і так само спокійно уставилися в кімнатах Захоронки зі своїми малими кошичками, наповненими приготованими до свячення присмаками. О. Чемеринський посвятив їхні „припаси", опісля пані-опікунки (Копачева і Левицька) разом з п. провідницею Мициківною і при помочі господині Теклюні погостили маленьких гостей „свяченим". Після приняття (з якого теж потрохи скористали і присутні мами), діточки співали і бавилися та недовго, бо було за мало місця, тому з жалем треба було розходитись.

За це гарне свято, за хвильку радости, яку ми всі пережили, сердечне „Спасибіг" від нас усіх. А всіх тих, що цікавляться вихованням нашого наймолодшого покоління, просимо, щоби бодай скромною лептою помогли нашим дорогим паням опікункам і провідниці у веденні цього діла, так корисного для усіх, а найбільш для тих, що по передмістях так наражені на денаціоналізацію.

Мама.

Мін. Іден про політичне положення в Европі.

ЛЬОНДОН, 17. 5. ПАТ. Аґенція Райтера повідомляє, що мін. Іден виголосив учора промову про европейську ситуацію. Міністер заявив, що хоча є дуже великі труднощі, всеж можна би їх побороти, якби кожна держава виконала приналежну їй ролю. Обговорюючи домагання Німеччини щодо зброєнь, головно домагання Німеччини, щоби збільшити стан німецької армії до 550.000 жовнірів, бесідник підкреслив, що супроти того буде неможливо осягнути рівновагу між трьома західними великодержавами, якщо Німеччина й надалі обстоюватиме своє домагання. Міністр Іден критично дивиться на оправдування Німеччини побоюваннями совітського нападу. Промовець зазначив, що можливість нападу СССР на Німеччину є ґеоґрафічним анахронізмом, коли звежити, що оба краї, СССР і Німеччину, ділить величезний простір. Оба краї відділені від себе польською територією. Напевно від хвилини, коли повстала польська держава, що є готова і здібна відограти свою ролю, ролю дуже й дуже поважну на сцені Европи — не треба боятися нападу СССР на Німеччину. На думку Ідена найкращий вихід для народу, що побоюється за свою безпеку, є зайняти місце у Лізі Націй і в Льокарно. Ті чинники ґарантують на обох боках і кордони Німеччині і кордони Франції та Бельґії.

Говорячи про політику В. Британії, мін. Іден заявив, що політику ізоляції похоронили з підписанням пакту Ліґи Націй. Система віддільних союзів не вирішила би теперішніх труднощів. Одинока доцільна система — це збірний мир у рямцях Ліґи Націй, а це зобовязує. Ніяка система збірної безпеки — кінчив Іден — не запобігла б війні без повної співпраці В. Британії та без відповідної її сили.

—o—

Стріча прем. Ґерінґа з мін. Лявалем.

„Берлінер Таґеблят" пише, що підчас похоронів марш. Пілсудського прем. Ґерінґ зустрінеться з мін. Лявалем і буде розмовляти з ним на політичні теми. Здогадуються, що прем. Ґерінґ запросить мін. Лява в імені Гітлера, щоб підчас повороту до Парижа зупинився у Берліні. Канц. Гітлер хоче обговорити з мін. Лявалем всі справи, які розєднують Німеччину і Францію. Преса підкреслює вчорашній жест марш. Петена, який по дорозі до Варшави спинився півтора години у Берліні і з німецьким ґен. Райхенавом віддав поклін перед памятником німецьких вояків, які полягли підчас світової війни. Опісля самоходом канц. Гітлера їздив з ґен. Райхенавом по Берліні, щоб його оглянути. Політичні кола здогадуються, що Франція виявила таким чином бажання зблизитись до Німеччини. Тепер після підписання французько-большевицького союзу і напередодні офіційного підписання летунського договору Франції з Італією політичні кола з великою увагою ждуть заяви канц. Гітлера, яку складе у вівторок на засіданні райхстаґу. Нині важко відповісти, яке становище займе канц. Гітлер супроти нової політичної орієнтації Франції.

Збройна демонстрація Італії.

З Риму надійшли вістки: Італійський амбасадор повідомив офіційно американський уряд, що Італія висилає до республики Сан Домінґо воєнний корабель, щоб звільнити італійського консуля Бролета з вязниці. Перед місяцем влада арештувала консуля Бролета, який був одночасно представником американських тютюневих підприємств, за здогадну протидержавну діяльність. Італійський уряд просив уже американський уряд, щоб посередничив, але влада у Сан Домінґо відмовила випустити італійського консуля на волю.

Фенцика випустили на волю.

„Українське Слово" повідомляє, що відомого закарпатського „діятеля", москвофіла д-ра Степана Фенцика, випустили 13. ц. м. на волю за кавцією 50.000 ч. к. і він як стій виїхав на виборчу аґітацію в край. „Українське Слово" питає, звідки Фенцик узяв нараз 50.000 к. ч., щоб заплатити наложену на нього кавцію.

—o—

На манівцях Паліївщини.

ЛИСТ ДО РЕДАКЦІЇ „ДІЛА".

II.

Особливо характеристичні для політичної ментальности п. Дм. Пал. є ці несамовиті практики, які він дозволив собі робити зі згадуваною вже попередньо моєю статтею, призначеною для „Батьківщини". Ця стаття, це одна замкнена в собі, внутрішно звязана, **тематично** нерозривна цілість, дарма, що **технічно** розділена на три частини. Перша її частина лягла тепер в основу передової статті першого числа „Шляху Нації", п. загол.: **„Наша поява і наші завдання".** Щодо цієї першої частини п. Пал. заявляє оце в „Перемозі", що щодо неї „у нас не було розбіжностей".

Отже йде про її **другу** частину. Саме ту другу частину п. Паліїв „передруковує" у своїй травневій „Перемозі", бажаючи таким чином „докінчити" мою зачату в „Шляху Нації", але чомусь „недокінчену симфонію". Питає п. Пал., чому я „не проголосив **цілости** в „Шляху Нації", а тільки обмежився до теоретичної частини?" Мовляв: я **повинен** був друкувати цілість!... Повинен? — Чому? — Бо так хоче добр. Дм. Пал.? Претенсія попросту дивоглядна! Передовсім: **ніколи** не буде в нашому публіцистичному світі такої ситуації, щоби п. Пал. диктував комунебудь, що він повинен або неповинен робити чи друкувати! Колиж щось таке п. Пал. хоче на комусь **вимушувати** своїми „ревеляціями" — то в Европі таку поведінку називають попросту — **шантажом.** І саме таким є друкування другої частини моєї статті **без** моєї згоди, уповажнення й апробати.

Розуміється, не про те йде, щоби я хотів щонебудь „заперечувати", або чогось „відрікатися". Не йде також про те, щоби я хотів колинебудь писати публично одне, а на ділі, думати і робити цілком інше. Яка була суттєва ціль паліївських „ревеляцій?" „Докінчуючи" мою „симфонію" п. Пал. мав очевидний намір „пришпилити" прилюдно мою нібито „двоничність". Мовляв: ось дивіться люди, що це за чоловік! Прилюдно пише про патріотизм, державництво, націоналізм і т. д., а в дійсності — це найсправжніший капітулянт і опортуніст. Ось вам і докази!.. І п. Пал. „друкує" другу частину моєї статті. Така нагода! Як тут не скористати? Жадоба „сензації" і скандалу у цього чоловіка така велика, що він просто не був у силі обняти зором того, що станеться передовсім із ним самим після цих „ревеляцій".

Боронитись перед закидом дволичности не потребую. У своїй дотеперішній публіцистичній праці я дав уже доволі доказів, що вмію дуже різко ставити точку понад „і", що вмію рішуче висловлювати свої погляди без огляду на особисті наслідки, що вмію рубати правду в очі — приємно це комусь чи ні, популярно воно чи непопулярно, безпечно чи небезпечно. Колиб зайшла справді ситуація, в якій я прийшов би до висновків, що — скажім — можна і треба робити з поляками т. зв. „уґоду", то цю свою думку я висловлю у слушний час ясно і недвозначно, навіть якби не один, але сто Палієвих і йому подібних підіймало крик „святого обурення" і відкликалося до „осуду" та „опінії мас". Ніяка денунціяція перед „масами", а до того паліївськими „масами", мене ніколи від того не відведе, щоби говорити і переводити в життя те, що є політично слушне і доцільне. І даремно п. Паліїв виявляє свою принципіялістичну ревність. Про цю його „ревність" ще поговоримо. Другої частини згаданої статті і проголошуваних у ній тез я не „промовчав" тому, що боявся опінії паліївських „мас", чи тому, що хотів би в очах цих „мас" уходити за „принципіяліста", але не

…сав я про ці дуже важкі і дуже невідхильні справи вже в першім числі „Шляху Нації" з …сто технічних причин. Редагуючи „Шлях Нації" я взявся за місячник, в якому автори …нні і будуть торкатись ріжних тем, але не за брошуру, в якій мусить бути „за одним махом" сказане „усе", бо так хоче (хто?) п. Дм. Паліїв! До чогож напр. був би подібний 48-сторінковий „Шлях Нації", як місячник, колиб я захотів уміщувати в ньому цілу статтю, яка сама моглаб заняти повних 48 стор.! …теж „Шлях Нації" виходить періодично, щоби в систематичній і тяглій роботі розвивати наші важливі національно-політичні проблеми і п. Пал. є справді той унікат на всій Україні, який хоче мене своїми „методами" примусити, що і коли я повинен і маю писати або друкувати. За короткі руки!

Є дві методи підходу до людей і їх оцінки. Я назвав би їх так: метода англійська — і наша своєрідна рутенська. Коли англієць підходить до людини, то так довго трактує її як джентельмена, доки не переконається, що це не джентельмен, а просто „сволоч". Наше рідне рутенство робить навпаки: Коли підходить до якоїсь людини, то так довго вважає її за „сволоч" доки не переконається, що має справді до діла з джентельменом.

Як і у всіх інших випадках, так теж у підході до п. Паліїва я тримався цієї англійської методи. Але ось вам справжнє моральне облича цієї людини:

Просить мене чоловік дати йому програмову статтю для „Батьківщини". І мало сказати — просить! Не мав я хвилини спокою перед п. Паліївом і його настирливістю. Пиши і пиши чоловіче, „нема з чим „Батьківщину" пустити, рятуй, давай програму, давай тези! Роблю це в дуже врештою складних і особисто для мене важких життєвих умовинах. Трактую чоловіка як джентельмена. Довіряю йому рукопис і не підозріваю, до чого може бути здібний п. Паліїв! Не погоджується п. Пал. з моїми тезами? Припустім, що так! Але що зробив би в такому разі джентельмен? Віддав би скрипт і сказав би: „Ні! я з ними не згоджуюся; тому ідіть і проголошуйте ці ваші тези деінде". І чекав би так довго зі своїми „атаками", як довго ці тези деінде не появились би. Але що робить п. Паліїв? З одної сторони не може найти доволі слів і гарячих запевнень у своїй до мене приязні, зрештою ці мої „опортуністичні сформулування", які має в руках вже від осьми місяців, ні трохи йому не перешкоджують притягати мене якнайгарячіше до співпраці в „Перемозі" і Ф. Н. Є. ще перед кількома тижнями, а з другої сторони, п. Паліїв забезпечується на всякий випадок заздалегідь і тихцем відписом мого рукопису, бо знаходить у ньому „родзинки", які „хто його зна", можуть до чого доброго колись „придатися". Ось цілий п. Паліїв: ще в днях нашої найінтенсивнішої приязни вже оцінює цей скрипт, як щось, чим в разі потреби міг би проти мене послужитися. Оцінює як „батіг", яким зможе колись „вдарити". Приємний чоловік! Може щось таке п. Паліїв оцінює, як свою — інфернальну зручність. Я — і в цьому відношенні я напевно не є самітний — оцінюю це інакшим словом. Я справді радію, що можу заговорити про ці справи прилюдно, для остереження інших. Ніхто з найближчих „друзів" і „приятелів" п. Паліїва ніколи не знає і не може знати, який „батіг" або „компромітуючий матеріял" має п. Пал. у сховищі — на цей „всякий випадок".

Потім таке: п. Пал. взявся „докінчувати" мою „недокінчену симфонію". Але чи справді її докінчує? Ні! Чи справді друкує у своїй „Перемозі" те, що було у мене в рукописі? Розуміється — також ні! Про що йшло п. Паліїву? Про те, щоби мене „скомпромітувати" і „на ввесь ріст" представити перед громадянством, як опортуніста і капітулянта. Це була його велика і шляхотна ціль! Але тому, що цього ефекту був би п. Пал. напевно не осягнув, колиб був справді видрукував цілість, то п. Пал. „поміг" собі в цей спосіб, що повиривав з контексту те, що йому було потрібне, поклеїв і позліплював усе те до купи так, як це йому було вигідно, повипускав довільно несуттєві місця тексту, позміновав у своїм „редакційнім" зіставленні ввесь сенс цілих розділів і частин цієї статті і ось-так спрепаровану саламаху запрезентував громадянству, як моє політичне... Вірую! Я не знаю випадку, не чув про щось таке у цілій своїй і не тільки своїй журналістичній практиці, щоби хтось обійшовся колинебудь так безпардонно і просто по бестіяльськи з чужим текстом і чужою думкою, як ось-де п. Паліїв з моєю.

Але мало того! Пеленський „опортуніст" і тому його треба прилюдно „пришпилити"? А вжеж! думає собі п. Паліїв і в тій побожній ціли „докінчує" мою „симфонію". І рівночасно робить ось-що: **третю частину цієї саміської моєї статті, нерозривно і органічно звязану з усім попереднім, відриває від цілости і вміщує в цім самім числі „Перемоги", як окрему, власну, редакційну статтю „Перемоги, без мого призвища, під заголовком: „Організаційні напрямні творчого націоналізму" — в характері обовязуючої офіційної енунціяції.. Ф. Н. Є.!** Отже мало того, що п. Пал. поширює наклеп, що я „вкрав" від Ф. Н. Є. і заніс до „Шляху Нації" „фронтову" ідеольогію, але ще й до нині, атакуючи одну частину моєї статті, як опортуністичну, іншу частину цієї самої статті вміщує без мого підпису, як „усталене по довгих і тяжких дискусіях" ідеольогічне добро — не моє, — але добро... Ф. Н. Є.!

Чи думає п. Паліїв, що вільно йому одну і ту саму статтю розбивати і розчленовувати так як йому це догідно? Чи думає, що вільно йому „деконспірувати" мої довірені йому письма і при допомозі посклеюваних виривків цієї статті „компромітувати" мене, як опортуніста і рівночасно, вміщувати іншу частину цієї моєї статті як свою „фронтову" енунціяцію. Як називаються правдивим іменем такі методи? Думає може п. Пал., що це гайдамацтво піде йому плазом? Що я не зумію боронити своєї духовної власности і правди в наших публіцистичних відносинах?

П. Паліїв помиляється, коли так думає. Я легко міг би примусити п. Паліїва спростувати і подати у правдивім освітленні ці його дурні „ревеляції", віддаючи справу попросту до найближчого городського суду. Цього, розуміється, не зроблю.

Зроблю щось важніше: віддаю цілу справу разом із оригіналом відносної статті і іншими доказами на розгляд і осуд Т-ва Журналістів і Письменників. І хоче цього п. Пал. чи не хоче, все одно, він буде змушений до того, щоби на другий раз у таких випадках подавати людям до відома цілу правду, а не штуковану і клеєну в міру його потреби. Може навчиться шанувати і чужу духову власність, а не представляти її за свою. Галичина ще не амерік. дикий захід, ані шикагівське гангстерське підпілля, ані теж большевія, де рішало би право пястука всяких „Uebermensch-ів" у ролі добр. Пал. Ми мусимо завести нарешті у наших внутрішних громадських справах і в публіцистичних обичаях норму права та порядку.

Зенон Пеленський,
Редактор „Шляху Нації".

Любачівський повіт у світлі статистики.

З черги подаємо дані Головного Статистичного Уряду про любачівський повіт на підставі перепису населення з 9. грудня 1931 р.

ПРОСТІР, ЗАГАЛЬНЕ ЧИСЛО НАСЕЛЕННЯ І ВОЛОСТИ.

Простір любачівського повіту 1.146,4 км.² Загальне число населення 87.266 (без війська), мужчин 42.418, жінок 44.848. Густота населення на км² 76,1. У повіті є 2 міські волости і 9 сільських, 61 сільських громад і 373 місцевостей.

НАСЕЛЕННЯ І ПОДІЛ ЗА ВІРОІСПОВІДАННЯМ.

По містечках (більших міст нема) 9.224 осіб, з того 4.416 мужчин. По селах жило 78.042 осіб, з того 38.002 мужчин. За віроісповіданням по містечках проживало **2.896 греко-католиків** (31,4 прц.), 3.091 римо-католиків (33,5 прц.), 3.224 жидів (35,0 прц.) і 13 інших (0,1 прц.)

По селах проживало **41.800 греко-катол.** (53,6 прц.), 29.903 римо-католиків (38,3 прц.), 6.118 жидів (7,8 прц.) та 176 інших (0,2 прц.).

МАТІРНА МОВА.

По містечках як **матірну мову українську** подало **1.043 осіб (11,3 прц.), руську мову 1.370 осіб (14,9 прц.), себто нашою мовою говорило 2.413 (26,2 проц.)**, польську мову 4.040 осіб (43,8 прц.), жидівську з гебрайською 2.765 осіб (30,0 прц.), іншу мову 3 особи.

По селах як **матірну мову українську подало 24.325 осіб (31,2 прц.), руську мову 11.499 осіб (14,7 прц.), себто нашою мовою говорило 35.824 осіб (45,9 прц.)**, польську мову 39.254 осіб (50,3 прц.), жидівську з гебрайською мовою 2.720 осіб (3,5 прц.), 155 іншу (0,2 прц.).

ГРАМОТНІСТЬ.

По містечках уміло читати і писати 6.244 осіб (85,9 прц.), тільки читати 65 осіб (0,9 прц.), **не вміло ні читати ні писати 941 осіб (12,9 прц.).**

По селах уміло читати і писати 41.794 осіб (72,4 прц.), тільки читати 673 особи (1,2 прц.), **не вміло ні читати ні писати 15.004 (26,0 прц.).**

НЕРУХОМОСТИ, БУДИНКИ І МЕШКАНЕВІ УМОВИНИ.

По містечках: мешкальних нерухомостей 1.592; мешкальних будинків 1618, загальне число помешкань 1.957, загальне число кімнат у помешканнях 3.748. Деревляних будинків було 1.328 (82,3 проц.), мурованих 281 (17,4 прц.); з вогнетревалим накриттям 1.081 (67,0 прц.), будинків. Будинків нездатних до замешкання 14, в яких все таки мешкають люди. Пересічне число кімнат на помешкання 1,9, пересічне число осіб на кімнату 2,4. Однокімнатних помешкань було 850 (43,4 прц.), двокімнатних 638 (32,6 прц.).

По селах мешкальних будинків 13.555, загальне число помешкань 14.079, загальне число кімнат у помешканнях 17.570. Пересічне число кімнат на помешкання 1,2, пересічне число осіб на кімнату 4,4. Однокімнатних помешкань 11.592 (82,3 прц.), двокімнатних 1.865 (13,2 прц.), трикімнатних і більше 595 (4,2 прц.).

ДЖЕРЕЛА ПРОЖИТКУ.

З хліборобства крім городництва, лісництва і рибальства проживало 72.057 осіб (82,6 прц.), з того по містечках 3.534 осіб (або 38,3 прц. міського населення), по селах 68.523 особи (або 87,8 прц. сільського населення). З промислу і ремесла 6.220 осіб (7,1 прц.), з того по містечках 2.167 осіб (або 23,5 прц. міського населення), по селах 4.053 осіб (або 5,2 прц. сільського населення). З торговлі й обезпечень 3.640 осіб (4,2 прц.); з того по містечках 1.608 осіб (або 17,4 прц. міського населення) і по селах 2.032 особи (або 2,6 прц. сільського населення). З комунікації і транспорту проживало 851 осіб (1,0 прц.), з того по містечках 285 (3,1 прц.), по селах 566 (0,7 прц.). З інших джерел (емеритури, інваліди і т. д.) 4.498 осіб (5,1 прц.), з того по містечках 1.630 (17,7 прц.), 2.868 по селах (3,7 прц.)

З найманої праці у хліборобстві по селах проживало 5.929 осіб, з того 85 умовних працівників і 5.844 фізичних робітників. На ріллі могло працювати тільки 3.250 осіб (між ними 2.033 мужчин), решта припадає на дітей і немічних.

ВЕЛИЧИНА СЕЛЯНСЬКИХ ГОСПОДАРСТВ.

На загальне число 11.483 господарств: **карловатих нижче 2 га було 3.576,** на яких проживало 16.218 осіб (4,5 на господарство), 4.821 простором від 2—5 га, на яких проживало 27.444 осіб (5,7 на господарство); 1.118 простором від 5—10 га, на яких проживало 7.179 осіб (6,4 на господарство); 88 простором від 10—15 га, на яких проживало 491 осіб (5,6 на господарство), 20 простором від 15—50 га, на яких проживало 108 осіб (5,4 на господарство) і 15 простором від 50 га і більше, на яких проживало 37 осіб (або 2,5 на господарство).

ІНШІ ДЖЕРЕЛА ДОХОДУ.

З городництва проживало 648 осіб, з лісництва і рибацтва 576, з промислу і ремесла 6.220 осіб, з того 144 умовних працівників, 1875 робітників і халупників. З числа 6.220 осіб черпали засоби на прожиток: з ковальства 275, з тартаків 279, зі столярства 437, кравецтва 730, шевства 894, млинів 284, пекарень 230, будови домів 403. З торговлі товарами черпало засоби на прожиток 2.867 осіб, гастрономічних підприємств 275. При залізницях працювало 316 осіб, в публичній адміністрації 286 осіб, у шкільництві 331, домашня прислуга 468, емерити та інваліди 748.

Збирайте датки і дарові книжки для заспокоєння духових потреб наших заточенців і шліть на адресу Т-ва „Просвіта" у Львові, Ринок 10.

Похорони марш. Пілсудського у Варшаві.

У пятницю 17. травня ц. р. в год. 10-ій рано кард. Каковський відправив в катедрі св. Івана заупокійне богослуження в окруженні духовенства. Тому, що катедра невелика, впускали тільки представників чужих держав, вищих дипльоматів, представників сойму і сенату, старшинського корпусу, делєґації товариств і організації з прапорами. Перед домовиною заняли місця: президент Мосьціцький, дружина Покійного марш. Пілсудського Олександра з обома доньками іріднею, головний інспектор збройних сил ґен. Ридз-Сьміґли і ґен. Сосновський. Проповідь виголосив полевий єпископ Ґавліна. Після того старшини склали домовину марш. Пілсудського на ношах, які несли міністри з прем. Славком. За домовиною йшли: дружина маршала, побіч неї ґен. Ридз-Сміґлий і ґен. Сосновський та найближча рідня, президент Мосьціцький з почотом, опісля делєґації: Німеччини під проводом прем. Ґерінґа, Франції під проводом марш. Петена і мін. Лявала, В. Британії під проводом льорда Кевена, Румунії під проводом марш. Пресана, Фінляндії під проводом міністра закордонних справ Гаскеля і безліч інших визначних достойників чужих держав. Домовину примістили на ляфеті гармати, на ній приміщено шапку, шаблю і маршалківську булаву. Домовину прикривав прапор.

Попереду жалібного походу йшов інс. ґен. Орліч-Дрешер, перепоясаний чорною шарфою, подібно як усі старшини, далі ґен. Боньча-Уздовський, орхестра 36 пп., командати полків, хорунжі з прапорами, війська в полевім виряді, кіннота під проводом ґен. Венява-Длуґошевського, гарматні полки та вкінці орхестра й ескадрона шволежерів. Вулиці, якими йшов жалібний похід на Мокотівські поля, залягли непроглядні маси народу, ліхтарні сповиті крепою, на домах мають жалібні прапори. На Мокотовських полях ждала на домовину теж непроглядна юрба народу. Після дефіляди усіх військових частин перед домовиною марш. Пілсудського її склали до спеціяльного вагону і вечором поїзд з домовиною Покійного відїхав шляхом Кельце—Мехів до Кракова. У суботу закінчаться похорони зложенням домовини на Вавелі. До Кракова приїде 120 спеціяльних поїздів з делєґаціями. Підчас складання домовини на Вавелі віддадуть 101 стрілів і в цілім Кракові западе трихвилинна мовчанка.

ЖАЛІБНИЙ ОБХІД У ЛЬВОВІ.

У пятницю в год. 10-ій передполуднем на великій площі при вул. Пелчинській єпископ Базяк в окруженні духовенства відправив заупокійне богослуження. На богослуженні були приявні як делєґати митроп. Шептицького: о. мітрат д-р Йосиф Сліпий, о. крилошанин Олександер Ковальський і о. крилошанин Дамян Лопатинський. Велику площу залягло військо, поліція, члени стшелецьких організацій і військового приспосіблення, безліч делєґацій і непроглядні маси народу.

Підчас богослуження співав хор з 300 осіб. Орхестри відограли похоронний марш Шопена. Після проповіди кс. Матейкевича і промови ґен. Поповича рушив похід під проводом воєводи Беліни-Пражмовського, ґен. Поповича та през. Дрояновського. За ними йшли делєґації влади, консулі чужих держав, посли і сенатори, ґенералїція, делєґації старшин, військо, стшельци, пластуни, урядовці і службовики та маси народу. Підчас богослуження і походу в усіх церквах і костелах дзвонили дзвони, над містом кружляли літаки. Всі крамниці були замкнені від 10. до 2. години пополудні.

РОЗПОРЯДОК МІНІСТРА ОСВІТИ.

Міністер освіти Єнджеєвич видав розпорядок, щоб у суботу в день похорону молодь взяла участь у богослуженнях. Після богослуження директори й управителі шкіл мають молоді вияснити, що на Вавелі складають на вічний спочинок домовину марш. Пілсудського. Память Покійного вшанує молодь однохвилинною мовчанкою.

17. І 18. СУДИ ЗАМКНЕНІ.

На приказ міністерства справедливости урядування в судах і нотаріяльних канцеляріях на терені цілої Польщі в пятницю 17. і суботу 18. ц. м. з уваги на похорони марш. Пілсудського припинено. Не буде ніяких судових розправ а також судові і нотаріяльні канцелярії будуть замкнені.

ОГНИЩЕ НА КАРПАТСЬКИХ ВЕРХАХ.

Відділ Татрянського т-ва в Станиславові рішив у дні похорону марш. Пілсудського запалити огнища на всіх гірських верхах здовж Карпат.

—o—

З голосів чужої преси.

„Праґер Прессе" про смерть марш. Пілсудського.

В органі чехословацького міністра закордонних справ Бенеша „Праґер Прессе" з дня 14. травня ц. р. появилася стаття п. н. „Смерть марш. Пілсудського", в якій читаємо:

„Зі смертю Пілсудського уступає не тільки визначна індивідуальність польської модерної історії, але закінчується теж бурливий етап долі повоєнної Польщі. В осередку політичних повоєнних змагань Польщі завсіди стоятиме муж, який відважно пробував надати польській державі новий лад та іншу ціль. До своєї смерти кермував Пілсудський долею держави авторитативно. Йосиф Пілсудський початково рядовий соціяліст, опісля революційний демократ, підписав у 1920. році державний маніфест про те, що Польща стане республикою традиційної свободи і толеранції. З часом став він політиком, якого „скала свободи" (так називає відповідальність перед історією польський письменник 18-го століття) чимсло гнітила.

У травні 1926 року Пілсудський про трилітній пасивности кинувся у вир боротьби з тодішнім урядом. Найбільше зло держави бачить він у партійности, яка не думає про суттєві річи держави — тільки про гроші й особисті зиски. По рішучій перемозі над своїми противниками він старався створити тип нового поляка. У цьому типі права одиниці повинні бути в тіснім звязку з обовязками супроти держави. Для широких мас став він без огляду на радикальні засоби — признаним моральним авторитетом. Причинились до того його безкорисність, його чесність у політичних змаганнях. Це признавали навіть його вороги. Маршал Пілсудський був силою свого характеру і силою організації своєї роботи — виразним типом поляка із національно загрожених земель, який у першій мірі бачив добро своєї вітчини. Його ціль була створити польську великодержаву і забезпечити її на будуче. Певно, що він був теж, як і багатьох інших поляків, дещо романтиком, але цей романтизм вирівнював його певний себе реалістичний характер і наскрізь суттєвий погляд на життєві прояви. Тому здавав собі ясніше, ніж інші провідники, справу, що полякам, які жили у вічній оборонній боротьбі, заімпонує тільки людина діла.

Обчислення його були правильні. Не було нікого в повоєнній Польщі, який міг би мірятись з Пілсудським симпатіями і популярністю. Тому всі обмежилися в боротьбі внутрішньої політики у травневім перевороті на гасло „за" або „проти" Пілсудського. Провідники старих партій програли цю боротьбу. Посивілий маршалок тішився в народі більшим довірям, як парлямент. І ті, що не йшли з ним, не були проти нього. Пілсудському безгранично довіряли. Цього він хотів. Особисті противники були в меншости. Ніхто із співробітників Пілсудського не тішився такою популярністю, хоча деяких із них любили. Тому Польща відчуває смерть маршала дуже болюче. Доки пустельник з Бельведеру кермував долею Польщі, не було сумніву щодо одностайности польської політики, яка була часто для світу все таки несподіванкою. Намічені тенденції польської політики мали згідно з бажанням Пілсудського теж і в будуччині бути висловом або рішенням якоїсь сильної індивідуальности — сильного президента, який зумів би придавити політичні сварки і створити сильний напрямок заграничної політики, щоб знайти властивий шлях між двома сусідніми великодержавами, щоб вирівняти ваґання польського суспільства між консерватизмом і радикалізмом, між авторитативністю і свободолюбивістю. Він ще перед смертю дав президентові — можна сказати — всемогучу власть: кермувати долею Польщі і змушувати громадянство до єдности. Вся Польща ставить собі питання: „Чи і по смерти вплив Пілсудського впливатиме на польську психіку?" Великий покійник покидає державу, але ще незавершену. Нова польська конституція прийнята й підписана і нема сумніву, що і новий виборчий закон під враженням смерти вождя підпишуть. Попри цей закон, який запевнює представникові даного режіму повну владу, треба все таки випрацювати згідно з давними плянами новий закон про вибір президента. Бо по виборах до парляменту будуть вибирати і президента, який має взяти на себе відповідальність перед Богом та історією за долю держави, взяти на себе обовязок створити одну неподільну владу. Без сумніву на це місце призначений був Пілсудський або той, кого він був би вибрав. У найближчих тижнях польського політичного розвитку йтиме не тільки про те, хто перейме велику спадщину маршалка, але і про те, як польська політика розвиватиметься взагалі. Таксамо як і Пілсудський, має і президент далекойдучі права. Він міг би їх використати — дати всьому своє особисте пятно. Без сумніву володарі Польщі — це жовніри. Одначе відомо, що не всі жовніри, які вмерли би радо за нього — годились з Пілсудським у справах політики.

Польська публична опінія мала до Пілсудського довіря. Те довіря його наслідник мусить щойно здобути. І боротьба між старими й новими чинниками відновиться. Тому Польща має дійсно причину плакати над свіжим гробом вождя".

За океаном.

УКРАЇНЦІ ДЯКУЮТЬ ГЕРСТОВІ.

Від кількох місяців поміщують ґазети Герста „Ню Йорк Америкен" та „Ню Йорк Джернал" статті та кореспонденції про голод на Україні. В трьох останніх тижнях поміщує „Америкен" статті д-ра Аменде з Відня. Крім цього сам видавець цілої низки ґазет, Віліям Герст, особисто бере участь у пропаґанді проти большевиків. З цього приводу українці надсилають йому подяки та побажання за його відважний виступ проти большевицького варварства. Так напр. „Америкен" з 8. IV. містить фотоґрафічну знимку подяки українського горожанського клюбу в Дітройт як знак зрозуміння пропаґанди веденої Герстом.

УКРАЇНСЬКИЙ ПЕРЕДСВЯТОЧЧНИЙ ЯРМАРОК.

Заходами базару „Сурма" при евню „А" в Ню Йорку влаштовано в Страстний Тиждень передсвяточний ярмарок. В цьому часі показували, як пекти старокраєві паски, як красити яйця та писати писанки, а при цій нагоді — очевидно — йшла й продажа деяких предметів, головно з народнього та домашнього мистецтва. Дуже гарно прибране виставове вікно цього базару вказувало на святочний настрій.

УКРАЇНСЬКИЙ ВЕЧІР У МІСЬКІЙ ГАЙСКУЛ.

Українська громада Джерзи Сити біля Ню Йорку мала нагоду пописатися перед публикою 17. IV. з нагоди закінчення вечірнього курсу в міській Лінколн Гайскул при Кресент евню Принципал школи, п. Колінс, запросив україн

...кий хор ім. Лисенка до уладження українського вечора з цілою програмою. Отже явився хор з Джерзи Сити і „Боян“ з Байону під ...льною управою п. Андрія Гели. Це був ...ний хор, що відспівав майже ті самі пісні, ...і їх разом з іншими хорами співано на концерті в Тавн Голл 7-го квітня. Співали з пре... і вишколенням. П-ні Стефанія Галичин ...вела 16-тку українських пластунок із вправами при помочі прапорчиків під арію народних ...пісень. Громада танцюристів із Ню Йорку (12-...) вивела низку українських танків з життям ...грацією. Марія Боднар вивела на сцену 10 ...чат в українських народніх костюмах із ...ерки Северини ЧСВВ, пояснюючи кожний ...рій зокрема. Вступну промову сказав п. Ко..., впроваджуючи управительку програми пань... Юлію Кусий. Вона виголосила коротку промову про Україну та її нарід і далі проголошувала виступ кожної групи. Після останнього виступу хору відспівано американський гимн та „Живи Україно“ стоячи. — Велика саля школи містить понад 2.000 людей. Партер був ...же виповнений українською і неукраїнською публикою по половині, а на ґалерії примістилися здебільша учні високої школи. Програма йшла гладко і слідне було повне признання за ...виконання.

ВІДГУКИ ДНЯ.

Чим горнець накипів...

Ніде правди діти — витиснули на нас чужі культури, мови і народи неодно пятно, яке ще довго треба буде змивати а то й вішкрабувати. І то не конче в важких справах! Ні, в малих, буденних, але тим більше маркантних...

От хочби наші імена і назвища, от хочби назви наших місцевостей.

Є собі галичанин Остап Колінкевич, а походить з Теребовлі...

Як, згадайте, буде він називатися по німецьки?

Stanislaus Kolankiewitsch von Trembowla.

Є собі наддніпрянець Сергій Галушка з Київа.

Як цей знову?

Sergej Galuschka von Kiev.

Так ніби один не може бути: Ostap Kolinkewytsch von Terebowla, а другий: Serhij Haluschka von Kyjiv!...

Зайду часом на виставу образів наших мистців, що працюють у Парижі, Празі, чи Берліні. Образ гарний і підпис, коли по українськи — нічого собі, але коли мистець підпишеться латинськими буквами — тоді його назвище й імя зміняється до непознаки. Все одно, чи образ призначений для публики французької, чеської, чи німецької — підпис буде або з польська, або з російська залежно від того, звідки наш земляк походить.

Те саме із візитовими білетами.

Буває, часом і я потребую візитових білетів. Заходжу до друкарні і кажу собі показати взірці. Взірці ріжні — залежно від ціни і смаку. Але назвища на тих білетах — кайже без виїмку всі в однім стилі: по українськи — так як їх називають, в латинській транскрипції — так якби їх називали москалі чи поляки.

Хтось подумав би: От попросту люди не знають як, хтось припустить: певно в метриці мають так записане...

Не знають як..,

Коли не знають як, то чому саме одні кажуть видрукувати так як воно звучить по польськи, а другі як воно звучить по російськи?

Мають так у метриці...

Був собі якийсь стародавній парох і записував як йому хотілося: Заяць — Зайонц, Костець — Косцец, Климко — Клімко... Чи не випадалоб уже раз перевести коректу?! А коли й так як є: Чи по українськи назвище може бути незгідно з метрикою, а по польськи, німецьки, чи російськи — ні? Маю враження, що побоювання, скрупулятність і тим подібні острахи є дуже перебільшені. Напевно через візитівку не будуть мати доходження за фальшування, ані на випадок американського спадку не будуть мати клопоту.

Та що говорити про звичайних смертельників Колінкевичів чи Галушок, коли й самі найвищі чубки нашої рістні грішать тим самим.

Подвійні імена й назвища залежно від письма, яким вони написані, трапляються і серед директорів, професорів і ректорів.

А навіть учителі народу по справам мови не вільні від цих прогріхів. Апостол чистоти української мови Огієнко, коли вбереться в латинські літери тоді чомусь переміняється на „Ogienko“.

Так що професор Ніч, чи якийсь інший, може, бо має право запитати:

Jak właściwie pan się nazywa?

Тоді — очевидно — ніяково стає людині.

Накипіли, браття, наші душевні горшки ріжною ненашою стравою.

Он що!... **Галактіон Чіпка.**

НОВИНКИ

— В Українському Наук. Інституті в Берліні відбулося 17. ц. м. з приводу смерти визначних українських учених В. Біднова, професора українського університету в Празі і варшавського університету та д-ра дра Ст. Дністрянського, б. професора львівського університету й українського університету в Празі, поминальне свято з рефератами д-ра Антоновича, доц. Думінського, доц. Крупницького, проф. Кузелі і проф. Мірчука.

— **Українські богослуження на Волині.** За даними волинського православного консистора волинська дієцезія має тепер 680 парохій та їх філій. В цьому числі богослуження зукраїнізовано з 54 парохіях, а саме в повітах ковельському і луцькому по 15, в рівенському 6, в дубенському й володимирському по 4, в кремянецькому 3, у здолбунівському, горохівському і костопільському по 2, любильському 1.

— **Стан засівів.** Наслідком останніх холодів і приморозків стан засівів у порівнанні зі станом з квітня ц. р. значно погіршився. Погіршення в озимині та ярих засівах оцінюють на 30 до 45 проц. Найгірше потерпіли ріпаки. В садах жертвою приморозків впали розцвилі черешні, вишні і порічки. З причини пізної і холодної весни польні роботи спізнилися. В північно-східних округах ярі засіви в багатьох сторонах ще не почалися.

— **Коли обезпечальні звертають кошти приватних лікарів?** Найвищий адміністраційний трибунал видав важне рішення про обовязок звороту коштів обезпечальнею за приватну лікарську поміч. Цей обовязок є тоді, коли приватний лікар дав поміч хорому, що перебуває поза округою обезпечальні у випадку негайної потреби, а цю потребу неможливо було на час заспокоїти в обезпечальні.

— **Люксусове видання „Слова про похід Ігоря“** появилося накладом Московської Академії Наук. Крім вступів і коментарів є в цьому виданні властиво чотири „Слова про похід Ігоря“, то є: дві версії „Слова“ (одна фототипічна) в староукраїнській мові, прозовий перевід Шамбінага і Ржиги в сучасній російській мові та віршований перевід в російській мові Шервінського.

— **Статистика обезпечалень.** За найновішими обчисленнями число обезпечених у всіх суспільних обезпечальнях у Польщі доходило в місяці лютім до числа 1.583.000 осіб. У Варшаві було обезпечених 276.210, Лодзі 153.500, Львові 80.184, Кракові 80.125, Сосновці 65.000, Познані 52.129, Дрогобичі 21.430 і т. д.

— **Важна нахідка на Холмщині.** Проф. М. Кіт найшов на Холмщині печатку, вириту на круглому кремені. Ця печатка, трошки овальна (в розмірі 5 цм. × 5.5 цм.), є дуже подібна до нашого тризуба. Печатка походить з камінної доби (має що найменше кількадесять віків) і є печаткою наших пра...дідів на Холмщині. Саме в печатках наших племен треба шукати початків нашого тризуба, а не в новішій Византії. Не сумніваємося, що вона буде збережена в Музею Наук. Т-ва ім. Шевченка у Львові.

— **Вязничні вироби на кредит.** Видано приписи, що позволяють набувати ріжні предмети, які виробляють вязничні варстати, на сплату. З цього привілею можуть користати судовики, вязничні службовці і державні урядовці. Найвищий товаровий кредит не може перевищати тримісячної пенсії урядовців.

— **Траґічна пригода адвоката.** Один визначний адвокат з Познаня приїхав до Варшави на розправу в найвищому суді і замешкав в Американському готелі при вул. Хмельній. На вулиці він познайомився з двома молодими жінками, які запросив до себе. Над раном готелева служба почула зойки в його кімнаті. Увійшовши до середини знайшла адвоката на підлозі серед крови. Був страшенно побитий і покалічений на цілому тілі. Показалося, що його принагідні знайомі побили його, ограбили і втікли. Адвокат затаїв спершу справу і пішов на розправу до суду, оповідаючи, що впав жертвою самохідної пригоди в дорозі з Познаня до Варшави. Тимчасом довідалася про все поліція й арештувала обі бандитки.

— **Родина згоріла живцем.** В селі Сехневичах, пов. Пружани на Поліссі вибухла в домі Ол. Олексюка пожежа. Про рятунок не було бесіди, бо сталося це в ночі. Заки люди стямилися, хата завалилася. Аж за кілька годин добули зпід звалища спалені трупи господаря, його жінки і 6-літньої донечки. Пожежа заскочила їх у сні.

— **Тільки 80 прц. техніків кінчить студії.** Професори вищих технічних шкіл у Чехословаччині занепокоєні явищем, що тільки незначний процент студентів політехніки кінчить розпочаті студії. Коло 80 прц. студентів відпадає постепенно в поодиноких академічних роках, зражені матеріяльними або моральними перепонами. Немаловажну ролю грає життєва безвиглядність і безробіття, в якому находяться абсольвенти технічних шкіл. Подібні відносини панують теж у Польщі.

— **В Америці заповідається неврожай.** Зі звіту міністерства земельних справ Зл. Держав виходить, що цьогорічним живним зборам, головно в південних стейтах грозить цього року катастрофа посухи. Опади, достаточні для засівів, були тільки в північних стейтах. У звязку з тим міністер рільництва Уоллес заявив, що цьогорічні збори пшениці не покриють запотребування. Він ствердив, що пісковий буревій наробив рільництву поважні шкоди та що піскові хмари дісталися вже до мексиканського заливу.

— **Чи лінія Сталіна проста?** У студентському домі в Москві студенти розмовляли про „лінію Сталіна“, себто його „політику“. Один каже: — Проста вона, братіку, як стріла. — Так? — відповідає студент Стрільченко — невже ти не вчився, що писав математик Лобачевський, що лінії простої нема, але всі криві. — За ці слова зробили на Стрільченка донос і прогнали його з „общежітія“ (студентського дому), із школи, а вкінці з „комсомолу“ (комуністичного союзу молоді).

— **Театри в Совітах.** У Совітській Україні є тепер 80 театрів. У самій Москві є 8 оперових театрів і 49 драматичних, у цьому один український, жидівський, татарський, лотишський і циганський.

— **Ріжні вістки.** У Відні відкрили організацію, що торгувала всякими почесними титулами; ріжні достойники адоптували за великі гроші особи, що потребували титулів графів, баронів тощо. — Совітський уряд візьме участь у світовій виставі у Парижі 1937. р. — Британський державний секретар для оправ Індії вислав привітну телеграму індійському поетові Тагорові з нагоди 74-ліття його уродин.—У Браїлові (Румунія) влада зачинила один театр за те, що там співали куплети проти Мусолінія. — Румунська влада заборонила картяну гру у всіх публичних льокалях. — В Данії віддано до прилюдного вжитку найбільший данський міст, побудований над Малим Белтом. — В дні 15. ц. м. з приводу річниці уродин фінляндського діяча Суельмана 30.000 осіб змінило свої шведські прізвища на фінські. — В Берліні помер власник відомої видавничої фірми Генс Ульштайн. — В Парижі помер німецький вчений д-р Магнус Гіршфельд, відомий дослідник сексуальних справ, що покинув Німеччину наслідком протижидівського режіму. — Нюйорський торговець діямантами Вінстон купив у Льондоні за 140.000 фунтів славний діямант Джонкер, найдений перед кількома роками в південній Африці.

— **Мудра заборона.** Католицький священик Йосиф Сун, парох з Ню Суттат в Анґлії оголосив своїм парохіянам, що не буде допускати до причастія жінок з мальованими губами. Наслідок є такий, що від того часу не видати більше в церкві жінок з мальованими устами.

— **Овочеві дерева і подружя.** Італійський диктатор Мусоліні вживає всіх способів, щоб заохотити людей до женячки. Молоді пари мають знижені податки, відбувають поширбну подорож майже без коштів, а навіть дістають виправу й домове уладження, вильосовані, або по найнижчих цінах і на рати. В останньому часі прийшов ще один засіб подружої пропаганди. Кожна молода пара в північній Італії дістає від громади овочеве дерево і то до вибору, що дає найбільше овочів. Хоча цей дарунок скромний, а проте ділає на маси, бо справді молоді люди почали більше женитись. Як відомо, цей звичай зачинає приїматись вже й в Німеччині.

— **„Воюємо за здорову літературу“.** У вчорашній оцінці книжки Ю. Липи під таким заголовком переставлений 19-ий і 20-ий рядок, що повинні виглядати так: „Усіх згаданих можна цитувати легко за „Нувель Літерер“. Ще менше віримо у те, що...“

ВСЯЧИНА.

МІСТО ВІЧНОГО СНІГУ.

Найбільш популярним в Америці є тепер адмірал Бирд. По успішній подорожі в країну вічного снігу — вернувся непохитний дослідник Антарктику до Вашинґтону. Там його привитали з ентузіязмом. Відзначення і ордери не моглиб йому зробити вже приємности — має їх надто богато! Тому начеркнено в коротких ядерних словах на звитку пергаміну всі його заслуги. Букви цього письма чудово прикрашені — виконані рукою визначного маляря. 120 людей містилося на двох його кораблях — окрім того ще чотири літаки, шість сильних тракторів і 150 псів. Експедиція була сильно вивінувана. Окрім того наймодерніше радіотелеграфічне приладдя і безліч наукових інструментів, якими послуговувались спеціялісти в краях Антарктику. З радістю віднайшов Бирд і товариші „Малу Америку" — містечко, яке збудували вони підчас минулого свого побуту. Чистенькі тревалі деревляні хатки, електричне освітлення, деревляна вежа для висилок радіових — і навіть почта, головно для філятелістів. На жаль, колірова стяжка для стампілії замерзла і передруки марок вийшли дещо невиразно. 123 миль від Малої Америки збудував Бирд хатчину. Там перебув чотири місяці в повній самоті. Його товариші були тимчасом у Малій Америці. Дослідчі лети літаками протягались на тисячі км. Дослідники переконалися, що стара ґеоґрафічна віра про вільне море, яке розділює Антарктик неправдива. Такого моря нема, є тільки дуже глибокі ледяні провалля. І те, що на Антарктику нема бактерій незгідне з правдою. На просторі 20.000 квадратових миль тягнеться край досліджений Бирдом. Про веґетацію і звіринний світ Антарктику зібрав він богато зовсім нового матеріялу.

ДИЛЕТАНТИ МАЛЮЮТЬ „МЕРТВУ НАТУРУ".

Коли в Новім Йорку минулого року образ досі незнаного маляря Ґоча дістав першу нагороду, публика була здивована, що він з фаху не маляр тільки лікар. Те, що він і на дальше думає присвячуватись своїм хорим дітям в фабричної частини Бостону, всіх здивувало ще більше. Нагороджений образ представляє дітей, які працюють на бавовняних фармах. Це є рівночасно обвинуваченням застарілого законодавства південних держав. Але слава Ґоча не дала його товаришам по фаху спокою і наглo виявилось, що не більше і не менше як 69 лікарів є непересічними малярами. Створили вони 259 образів. Найдивніше є те, що сюжети беруть вони не з життя, тільки з природи і що ані один з лікарів навіть у відділі різьби не створив ніодного акту. Кожному з відвідувачів ясно було, що робили ці образи добрі знавці природи. Бо лікарі це в дійсності знамениті природознавці. Психольоґ пояснив би це явище ще інакше. Для лікаря тіло це щось хоре, яке він має лікувати, воно не має для нього такої принади як для маляра або для різьбара, тому шукає він свого ідеалу краси деінде. Втікає в природу, яка стає його ідеалом. Знаний лікар ушних недуг малює виключно морські етюди, ортопед тільки мертву натуру. Рівень вистави дуже високий. Лікарі совісно студіювали саму техніку малювання: — їм не чужа ні літоґрафія, ні дереворит ні мідерит, ні рисунки пером. Ремісничa сторінка малювання їм особливо мила. Великою сензацією вистави були портрети, які малював психіятр. Ясновидний лікар Стронґ створив образи, які промовляють до глибини душі. Намалював він те, що пізнав із людської невпорядкованої душі за довгі роки своєї практики. Ми видимо на портретах вправді людей — але таких, немов би бачили їх із середини. Стронґові дораджують покинути медицину і перекинутись на малярство.

ДИВОГЛЯДИ.

СОБАКА З МЕДАЛЕЮ.

У франц. місті Ґренобль перед фронтом вояків 99-го пішого полку провели героя свята, 4-літню собаку-вівчарку Бетті. Вівчарка дістала золоту медалю за те, що спасла людське життя. Кількох вояків вибралися у гори в зимі. Один із них зломав ногу. Товариші мусіли залишити його в захисті і самі вернутись за помічю. Поміч прийшла аж на другий день вечір. Було 39 ступнів морозу. Товариші залишили раненому напитки, ліки та собаку Бетті. Коли 18 годин пізніше вернулись вони за ним, ствердили, що його спасла собака, бо огрівала його ввесь час своїм теплом. Усе свято відзначення собаки мало поважний, офіціяльний характер, тільки герой свята — собака, весело махала хвостом.

ЯК ВИГРАТИ НА ЛЬОТЕРІЇ.

Одна париська громадянка виграла на льотерії 50.000 франків. Купила вона льос під впливом сну, бо вірила віддавна у віщі сни. Шукала вона довго льосу з числом 48. Найшла вкінці льос 03948, який і приніс їй виграну 50.000 фр. Цю виграну пояснила вона так: Мені снилось 6 янголів, із яких кожний тримав у руці щит з цифрою 6. Я відразу зрозуміла, що ці цифри треба помножити і тоді дістаю 48.

КУПУЮТЬ ЖІНКИ.

„Комсомольська Правда" з 9-го ц. м. пише, що в Казакстані досі збергся ще звичай, що за молоду, яка виходить заміж, треба давати викуп т. зв. „Калим". Недавно робітник вознишенського совхозу Бекмагамбеков продав свою доньку Батану за 300 рублів одному трактористові. Другий робітник продав сусідові свою 13-літню доньку Насиху. Такі самі факти повторяються у Башкирії. Буває і таке, що комсомольці поривають наречену залишаючи належну суму викупу. Большевик Гаремов був таким способом жонатий 20 разів і влада не вмішується в ці справи.

Дописи.

ЛЮБЛИН.

Провідна неділя в Люблині. Православні українці мали ціле богослуження у православній церкві (другій) на православнім цвинтарі (на могилках) при Липовій вул., на цвинтарі "під липками" (друга брама в цвинтарнім мурі). В православній церкві при Руській вул. богослуження тої неділі не було. На цвинтарі і в церкві зібралося більше людей, як звичайно, приїхало дещо українців з околиць на могили кревняків і свояків; співав український православний хор. Було дещо і селян з недалеких сіл, де вже живуть українці. — Українці гр.-кат. обряду зібралися у своїй церкві при Зеленій вулиці. І тут співав гарно власний, тої неділі збільшений, український хор. На богослуженні було також дещо сусідів, було м. ін. кількох езуїтів, на яких гарно відспіване богослуження зробило помітне враження. Були на богослуженні також українці, заточені з подальших околиць, що поприїздили з дітьми; деякі діти вперше може бачили свою співану Службу Божу. Таке богослуження робить на діти незатерте враження з добрими наслідками на будуче. — Значіння своєї церкви і богослуження велике, тому належиться подяка тим усім громадянам і громадянкам з Люблина, які з такою витревалістю старалися (писали подання до нунція і навіть до Риму, збирали підписи, фонди і т. д., а це все не приходило легко), щоб ми мали свої богослуження і то постійно. Є в Люблині і гр.-кат. цвинтар („старо-уніцкі"), від Любартівської рогачки праворуч. Був це колись цвинтар біля церкви св. Николая на „Четвергу" (на горбку біля Руської вул.), а при тій церкві було колись славне брацтво з часів Саковича (поч. XVII. в.). — По полудні відбулося спільне свячене, попереджене посвяченням „спідів" гр.-кат. священиком. До столів засіла наша українська громада; при тостах і гутірках сходив весело час. Потім забава при музиці протягнулася до півночі. Підчас свяченого зложили присутні добровільні датки: на Рідну Школу 27 зол. і на українських інвалідів 14 зол. Опісля був ще конкурс заслуги в гуртуванні українців; з розпродажі карток по 5 сот. прибуло ще на Рідну Школу 6 зол. 40 сот.

М. Миханько.

РІДНА ШКОЛА БУДУЄ ОСНОВИ УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ МАЙБУТНОСТИ!

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає.

Театри.

Нечинні аж до відкликання.

Кіна.

Нечинні аж до відкликання.

Закордонне радіо.

Субота, 13. травня 1935.

Відень (506,8) 16·10 Хор, 17·40 Концерт дутої орх., 18·35 Нар. пісоньки, 20·35 Вес. клас. і оп. музика, **Прага** (470,2) 15·55 Концерт, 17·00 Спів, 18·10 Арії та пісні в супр. скр., **Париж** (1648) 12·15 Легка музика, 20·00 Поет. муз. вечір, 20·00 Діт. хор, **Берлін** (356,7) 14·15 Розр. концерт, 19·25 Серенада на два обої, **Кенігсвустергавзен** (1571) 14·00 Муз. всячина, 16·00 Вес. пополудне, **Кельн** (455,9) 12·00, 13·15 Концерт, 18·50 Форт. квартет, **Мінхен** (405,4) 20·10 „Бетельштудент" оп. Мілекера, **Будапешт** (550,5) 17·30 Форт., 18·25 Циг. музика, **Міляно** (368,6) 11·30, 13·10 Легка музика, 20·50 Симф. концерт, **Рим** (420,8) 17·10 Концерт, 19·15 Легка музика, 20·50 Симф. концерт.

Неділя, 19. травня 1935.

Відень (506,8) 11·45 Австр. композитори, 19·30 „Венус у шовках" оп. Штольца, 22·25 „Канті ді Страпезе" на голос і 11 інстр., **Прага** (470,2) 8·50 Сальон. квартет, 17·50 Концерт, **Париж** (1648) 17·00 Концерт, 20·55 Камер. концерт, **Берлін** (356,7) 20·00, 22·30 Концерт, **Франкфурт** (251) 9·45 Шубертові пісні, **Кенігсвустергавзен** (1571) 14·30 Шопенові твори, 15·30 Пісні молоді, **Кельн** (455,9) 18·05 Бахові твори, **Лайпціґ** (382,2) 18·00 Нім., італ. і російські пісні, **Мінхен** (405,4) 13·15, 16·00 Концерт, **Бреслав** (315,8) 20·10 „Тамерлан" оп. Генделя, **Будапешт** (550,5), 12·30 Циг. музика, 17·55 Спів, 21·30 Лістова рапсодія ч. X. і XV., **Міляно** (221,1) 15·30 „Масковий баль" оп. Вердія, **Рим** (420,8) 17·30 Концерт, 20·45 Симф. концерт.

Львівське радіо

подає лише жалібні комунікати й авдиції аж до відкликання.

ЦІНИ „МАСЛОСОЮЗУ".

„Маслосоюз" повідомляє, що ціни на масло не ставить з приводу вичікуючої тенденції; в дні 17. травня ц. р. кооперативам платив за:

	льоко Львів.
1 л. молока	0·15 „
1 л. сметани	0·70 „
1 к. яєць	2·20—2·25 „

Пастеризоване молоко з доставою до дому у Львові 1 літра 24 сот.

Тенденція на масло вичікуюча, на молоко, сметану та яйця вдержана.

Маслосоюз повідомляє, що від 17. V. ц. р. платить своїм доставцям за 1 кг. живої ваги птиці, льоко подвіря птахомясарні „М. С." у Львові, (вул. Декерта ч. 4):

Курята від 40 дкг.	за 1 кг.	2·00 зол.
Мол. однор. кури I. кл.	„	0·90 „
Старі кури	„ „	0·80 „
Пантарки	„ „	1·50 „

Птицю приймає в скількости визначеного приділу для кожного доставця.

Курята приймає покищо без приділу.

Когутів, качок, гусей, індичок та індиків з огляду на кінець сезону не приймає.

ОПОВІСТКИ.

Панахида по бл. п. Маршал. Йосифу Пілсудському. Укр. Центральний Комітет, відділ у Львові в дні 19. V. (неділя) влаштовує панахиду за спокій душі Першого Маршалка Польщі Йосифа Пілсудського, приятеля незалежности України. Панахиду буде відслужено в православній церкві при вул. Францішканській в год. 12 дня. — Цією дорогою відділ У. Ц. К. повідомляє всю еміґрацію Львівської кольонії і Громадянство та просить прийняти численну участь. **Управа У. Ц. К.** 1570

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ

Печатки каучукові та металеві для парохіяльних урядів, читалень, кооператив та ін. виконує найдешевше Макс Ґлязерман, Львів, Сикстуська 19, телефон 215-03. 1358 6—12

До продажі — реальність при вулиці Гроховській 34. Готівка 21·000 зол. і довг 7,000. Інформації в год. 2—4 попол. 1549 2—2

Найдешевше заведення переписки на машині, — Львів, ул. Баторого ч. 28. 1545 4—5

Новочасна виробня парасолі і парасольок „ЛІОН", Львів, ул. Шайноги 2. — приймає репарації, покриття, дешево. 1536 6—10

10.000 мужеських сорочок продає від зол. 2·26 Новочасна виробня **„Ренома"**, Львів, Сонішна 9. 1510 9—22

Спеціяльна виробня ПІЖАМ, БОНЖУРОК, ДРЕССІНҐІВ, детайлічно по гуртових цінах. — **Руд-Стар**, Львів, Сербська 17. II. 1391 16—20

Фортепіяни, піяніна світових виробней на складі, Марецький, Баторія 7. 10-11

Наука писання на машинах, місячна оплата пять золотих. **Переписку і відбитки** — приймає Романська, Зиблікевича 5 1562 3—10

Уневажнюю книжечку військову видану через П. К. У. Стрий на назвисько Теодор Комарницький ур. 27. VII. 1906 року, в Синдвідську Вижн. 1570 3—3

В.трівки імпреґновані, найдешевше джерело: „Палюк", Гетьманська 22. побіч Музею. 1452 4—7

Палиці -- парасолі, наймодніші парасольки. Нова виробня, Яґайлонська ч. 16 1567 1—15

Візки дитячі найновіші від 18 зол. поручає **КІК,** Жовківська 17. 1576 1—3

ОГОЛОШЕННЯ.

ПОДЯКА.

До глибини душі пронята безчисленними виявами співчуття українського громадянства всіх земель нашої Великої Батьківщини з приводу смерти мого незабутнього Мужа Професора Доктора **Станислава Дністрянського,** складаю отсим сердечну подяку Всім, хто поміг мені ділом чи словом у найважчих хвилинах мого горя.

Софія з Рудницьких Дністрянська.

Меблеві покриття Дреліхи і волосіння на матраци (Росгар) продає найдешевше
ФРЕНКЕЛЬ І ЛІДЕР
ЛЬВІВ, ЛЕҐІОНІВ 25. в подвірі. 9-10

ЗАВЕДЕННЯ ҐАФТІВ
молодого МІЛЛЕРА -- Ринок 19 в партері поручається П. Т. Публиці

АЛЬФОНС ДОДЕ.
МАЦІЦЬКИЙ
Переклад із французької мови М. Рудницького. — Ціна 1·— зол., з почтовою пересилкою 1·30 зол.

ПРОСИМО КУПУВАТИ ТІЛЬКИ У ФІРМАХ, ЯКІ ОГОЛОШУЮТЬСЯ В НАШОМУ ЧАСОПИСІ ТА ПРОСИМО ПОКЛИКУВАТИСЬ НА ОГОЛОШЕННЯ.

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Вид. Спілки „Діло", Львів, Ринок 10.